

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

6-son (5-jild)

2025

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 6 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2025

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00- TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat siyosati va boshqaruvi akademiyasi;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat siyosati va boshqaruvi akademiyasi;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti.

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Xolikulov Axmadjon Boymahmatovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Milliy Universiteti.

Saidov Sarvar Atabullo o'g'li – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar bo'limi.

08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Nasirxodjayeva Dilafruz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent moliya instituti;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Azizov Sherzod O'ktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Bojxona instituti;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Farg'ona politexnika instituti

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat siyosati va boshqaruvi akademiyasi;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b, Toshkent moliya instituti;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari

nomzodi, dotsent, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti

09.00.00- FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Yaxshilikov Jo'raboy – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

G'aybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori, "Tashkent International University of Education" xalqaro universiteti;

Hoshimxonov Mo'min – falsafa fanlari doktori, dotsent, Jizzax pedagogika instituti;

O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent, Andijon davlat tibbiyot instituti, Ijtimoiy-gumanitar fanlar kafedrasini mudiri;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, Buxoro davlat universiteti.

10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ko'chimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Mirsanov G'aybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, Samarqand davlat universiteti;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat siyosati va boshqaruvi akademiyasi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat siyosati va boshqaruvi akademiyasi.

12.00.00- YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan yurist, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b., Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi universiteti;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat siyosati va boshqaruvi akademiyasi;

Asadov Shavkat G'aybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat siyosati va boshqaruvi akademiyasi;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar doktori (PhD), O'zbekiston Respublikasi Sudyalari oliy

kengashi huzuridagi Sudyalari oliy maktabi;

Jo'rayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Normatov Bekzod Akrom o'g'li — yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi, Toshkent davlat yuridik universiteti;

13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti huzuridagi pedagogik kadrlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish tarmoq markazi;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Qarshi davlat universiteti;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori, Iqtisodiyot va pedagogika universiteti;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti;

Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti.

19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasini mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD), Samarkand viloyat IIB Tibbiyot bo'limi psixologik xizmat boshlig'i.

22.00.00- SOTSILOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Po'latovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00- SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Bo'tayev Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro'yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrda 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo'yicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).

MUNDARIJA

07.00.00 – TARIX FANLARI

Umarov Sardor Yakubovich

QAYTA BIRLASHGAN GERMANIYA IQTISODIYOTI RIVOJLANISHINING ASOSIY JIHATLARI	12-16
--	-------

Atamuratova Dilafroz Rashidovna

XORAZM XALQ SOVET RESPUBLIKASINING ILK MATBUOTI: “INQILOB QUYOSHI”	17-20
--	-------

Mansurov Ulug‘Bek

XX ASRNING 20-50-YILLARIDA NAMANGAN SHAHRIDA SOG‘LIQNI SAQLASH TIZIMIDAGI MUAMMOLAR	21-24
--	-------

Umid Bekmuhammad, Sayyora Samandarova

XORAZMDAGI JADID MAKTABLARIGA OID TA‘LIM TASHKILOTLARI VA JAMIYATLARI	25-31
--	-------

Norov Shuhrat, Turatosheva Sadoqat

O‘ZBEKISTON YOSHLAR SIYOSATINING IJTIMOY, MADANIY VA TA‘LIMY SOHALARDAGI FALSAFIY ASOSLARI VA UNING MA‘NAVYIY YETUK YOSHLARNI SHAKLLANTIRISHDAGI ROLI	32-38
---	-------

Sultanov Samandar Mahmud o‘g‘li

QUYI AMUDARYO VA BUXORO-QORAKO‘L HUDUDI MANZILGOHLARINING MODDIY ASHYOLARDA AKS ETISHI	39-42
---	-------

Quranboyeva Sevinchoy

SOVET HOKIMIYATI DAVRIDA XORAZM VILOYATI AHOLISINING UY-JOY QURILISHIDA IJTIMOYIY HAYOTNING AKS ETISHI (1945-1985-YILLAR MISOLIDA)	43-46
---	-------

Mamajanov Azizbek

SOVET HUKUMATI AGRAR SIYOSATINING O‘ZBEKISTON SSR IRRIGATSIYA TIZIMIGA TA‘SIRI (1950-1990-YILLAR).....	47-52
---	-------

Baxritdinov Jasurbek

AKADEMIK ABDULAHAD MUHAMMADJONOVNING O‘ZBEKISTONDA TARIX VA ARXELOGIYA FANLARI RIVOJIGA QO‘SHGAN HISSASI	53-57
---	-------

Aliqulov Ramazon

TOSHKENT VA FARG‘ONA VODIYSIDAGI DEHQON, CHORVADOR VA HUNARMAND AHOLINING MADANIY, IJTIMOYIY, SIYOSIY, IQTISODIY ALOQALARNING O‘ZBEK XALQINING ETNOGENEZIDAGI O‘RNI (QANG‘LI QABILASI MISOLIDA)	58-66
---	-------

Abduraxmonov Adxamjon Soxodilla o‘g‘li

1946–1990-YILLARDA QO‘QON SANOATINING TRANSFORMATSIYASI	67-74
---	-------

Tashqo‘lova Dilnoza Turaboy qizi

YANGI O‘ZBEKISTON VA XITOIY XALQ RESPUBLIKALARI IQTISODIY HAMKORLIGIDA “BIR MAKON-BIR YO‘L” TASHABBUSINING AHAMIYATI	75-78
---	-------

Jabborov Qaxramon Jaxongir o‘g‘li

JULIYA KOHENNING XVIII-XX ASRLARDA SEFARD YAHUDIYLARINING IJTIMOYIY HOLATIGA OID TADQIQOTLARI TAHLILI	79-83
--	-------

<i>Dilfuza Muxammadinova Nasretdinova</i> TA'LIMNING TARAQQIYOT YO'LI	84-89
--	-------

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

<i>Ollanazarov Bekmurod</i> INNOVATSION YONDASHUV ASOSIDA TURISTIK XIZMATLAR SOHASIDA INVESTITSION FAOLLIKNI BOSHQARISH: NAZARIYA, AMALIYOT VA XORIJIY TAJRIBA	90-100
<i>Umronov Eldorbek Sodirovich</i> O'ZBEKISTONDA EKOTURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING ASOSIY YO'NALISHLARI VA ISTIQBOLLARI	101-107
<i>Tangirkulov Bekzod</i> TIJORAT BANKLARI MOLIVAVIY RESURLARINI BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISH	108-115
<i>Aymatov Sirojiddin To'raqul o'g'li</i> TRANSPORT TIZIMINING RAQOBATBARDOSHLIGINI BAHOLASH KO'RSATKICHLARI TIZIMI	116-125
<i>Ergashev Uyg'un Jabborovich</i> KAMERAL SOLIQ TEKSHIRUVI UCHUN ELEKTRON MANBASINING SHAKLLANISHI, SOLIQ TIZIMIDAGI QO'LLANILAYOTGAN DASTURIY MAHSULOTLARNING AHAMIYATI	126-131

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

<i>Nosirxo'jayeva Gulnora</i> AXBOROT VA "OMMAVIY MADANIYAT" XURUJINING DOLZARB MUAMMOLARI	132-136
<i>Panjiyev Suhrob</i> HAQIQATNING KOGERENTLIK XUSUSIYATLARINING YANGILANISHI	137-143
<i>Gadoeva Lobar</i> IJTIMOIY-FALSAFIY TADQIQOTLAR OBYEKTI SIFATIDA SOG'LOM TURMUSH TARZI .	144-148
<i>Djurayeva Nigora</i> SYSTEMIC ANALYSIS OF THE FORMATION OF COGNITIVE ASPECTS OF CONSCIOUSNESS OF THE PEOPLES OF CENTRAL ASIA	149-158
<i>Юлдашев Фаррух Абдурахманович</i> ПОНЯТИЕ ЭКЗИСТЕНЦИАЛИЗМА И ЕГО СТЕПЕНИ ИССЛЕДОВАНИЯ	159-167
<i>Mengliqulov Umid Mamadiyevich</i> MILLIY IDENTIFIKATSIYA MASALASINING TARIXIY-DINAMIK VA ZAMONAVIY KONTEKSTDA TAHLILI	168-173
<i>To'xtarov Ismatulla Murodovich, Ergashev Ulug'bek Adxamovich</i> MAG'RIBNI MAFTUN AYLAGAN MUTAFAKKIR	174-178
<i>Toirov Ilhom</i> IJTIMOIY-MADANIY TARAQQIYOT: SIVILIZATSION ASOSLAR VA YO'NALISHLAR	179-183
<i>Farxodjonova Nodira, Ergashev Ibodulla</i> GLOBALASHUV SHAROITIDA MILLIY O'ZLIKNI SAQLASH VA JAMIYAT BARQARORLIGI: JADIDLAR MEROSIGA IJTIMOIY-FALSAFIY NAZAR	184-188

<i>Ergashev Ozodbek Baxodurovich</i> YUNON MANTIQ ILMINING ARAB TILIGA TARJIMA QILINISHI VA ISLOM FALSAFASIGA KIRIB KELISHI	189-194
<i>Fayziyev Xurshid</i> VOLTER VA BAG'RIKENGLIK GENEZISI	195-199
<i>Sattorova Shalola</i> MIRZO ABDULQODIR BEDILNING ASOSIY FALSAFIY G'OYALARI	200-203
<i>Taylyakova Feruzaxon Sultanovna</i> TADBIRKOR VAZIFALARI VA SHAXSIY SIFATLARI	204-207
<i>Sadullayev Sardor Saydiganiyevich</i> INSON VA SAN'ATNING ARTUR SHOPENGAUER TA'LIMOTIDA ESTETIK TAFAKKUR PRIZMASIDA TAHLILI	208-215
<i>Vaxobova Dilfuza Roziqovna</i> ABU ABDULLOH RUDAKIY ADABIY-FALSAFIY MEROSINI O'RGANISHGA SINERGETIK USULDA YONDASHUV	216-219
<i>Yuldashxodjaev Haydar Hashimxanovich</i> MUSOXONXOJA DAHBIDIY ASARLARIDA USTOZNING SHOGIRDNI TANLASH VA UNI TARBIYALASHDAGI FALSAFIY G'OYALARI	220-224
<i>Umurzaqov Axmadjon Maxamadovich</i> INSON E'TIQODIDAGI O'ZGARISHLARNING METODOLOGIK ASOSLARI	225-231
<i>Teshayeva Gulchehra Murodovna</i> YANGI O'ZBEKISTONDA SHAXSNING RAQAMLI JAMIYATGA TRANSFORMATSIYALASHUVI	232-237
<i>Yusupova Ranaxon</i> IJTIMOIY MUHIT TEXNOGEN SIVILIZATSIYA VA AHLOQ MASALALARI	238-241
<i>Sharipov Abdukhakimjon Ziyotdinovich</i> SHARQ VA G'ARB TAFAKKURIDA FAROVON HAYOT TUSHUNCHASINING FALSAFIY TAHLILI	242-246
<i>Sultonova Shaxnoza</i> MUNAVVAR QORI MA'RIFIY-AXLOQIY QARASHLARINING FALSAFIY AHAMIYATI	247-251
<i>Dusmanov Sherzod Abduvaliyevich</i> JINOYATCHILIK – YOSHLAR AXLOQIY-MA'NAVIY BUZILISHLARINING MANBAI VA HOSILASI SIFATIDA	252-256
<i>Rajabboy Hasanov</i> FAROVON HAYOT MEZONI VA UNING JAMIYAT TARAQQIYOTIGA TA'SIRINING IJTIMOIY-FALSAFIY ASOSLARI	257-261
10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI	
<i>Boynazarov Zokir</i> TARIXIY YOZMA MANBALARDA SOMATIZMLAR VA INSON MANZARASI	262-274
<i>Yeshboyeva Matluba</i> MUHAMMAD YUSUF SHE'RLARI TARJIMALARIDA IBORALARNING BERILISHI ("KO'HNA QUDUQ" DOSTONI MISOLIDA)	275-279

<i>Azizaxon Rasulova</i> SINTAKTIK MAYDON KONSEPSIYASI VA UNING LINGVISTIK TALQINI	280-284
<i>Mamadkulova Kamila Abdukhaliqovna</i> THE IMAGE OF A LITERARY HERO OF THE "LOST GENERATION" IN THE WORK OF E.M. REMARQUE	285-290
<i>Naimova Parvina Rustamovna</i> ITALYAN VA O'ZBEK MULOQOT MATNI JARAYONIDA MULOQOTNING O'RNI VA AHAMIYATI. ITALYAN TILI VA O'ZBEK TILI VERBAL MULOQOT MATNIDA O'XSHASH VA FARQLI JIHATLARI	291-296
<i>Жабборовва Муслима Тохировна</i> ПРИМЕНЕНИЕ ТЕХНОЛОГИЙ ДЛЯ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ КОММУНИКАТИВНЫХ УНИВЕРСАЛЬНЫХ УЧЕБНЫХ ДЕЙСТВИЙ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА В НАЧАЛЬНЫХ КЛАССАХ	297-301
<i>Xudoyberdiyeva Oyjamol, Jo'rayeva Komila</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA QADRIYATLAR IFODASI VA ULARNING TARJIMA MUAMMOLARI	302-306
<i>Ostonova Ramziya</i> LEXIC-SEMANTIC FIELD OF CONSTRUCTION TERMINOLOGY	307-311
<i>Qarshiyeva Tamara, Nabiyeva Sharifa, Samadova Charos va G'aniyeva Inobat</i> AMERIKA VA O'ZBEK ADABIYOTI MISOLIDA «UYG'ONISH VA MILLIY O'ZLIKNI ANGLASH» TAMOIYILLARINING QIYOSIY TAHLILI	312-316
<i>Sumbul Muxammedova</i> XORAZM DOSTONLARIDAGI AYRIM HIKMATLI JUMLALARNING SODDA GAP TAHLILI BO'YICHA IZOHI	317-322
<i>Abduqodirova Zebo Qodirovna</i> XXI ASR TILSHUNOSLIGIDA YANGI YO'NALISH SIFATIDA EKOLINGVISTIKA	323-331
<i>Murtozayeva Zarina Muxtor qizi</i> BADIY ADABIYOTLARDA KONSEPT VA KONSEPTASFERA FAOLLASHUVINING NAZARIY ASOSLARI	332-335
<i>Abiyatova Muslima Maratovna, Abdirasulov Bahodir</i> AUDIOVISUAL TRANSLATION: SUBTITLING AND DUBBING CHALLENGES	336-343
<i>Kayimova Mohinur Salokhiddin kizi, Bakiyev Faxriddin</i> COMPLEXITY OF CULTURE-SPECIFIC UNITS AND SEMANTIC AMBIGUITIES IN TRANSLATION	344-350
<i>Rasulova Nigora Kurbonovna</i> MASHRAB IJODIDA MULAMMA' ASARLAR TADQIQI	351-356

12.00.00 – YURIDIK FANLAR

<i>Djumaniyozova Dilfuza, Matnazarova Muhayyo</i> IJTIMOIY XAVF GURUHIGA KIRUVCHI YOSHLAR MUAMMOLARINI HAL QILISHDA YURIDIK KLINIKANING AHAMIYATI	357-362
<i>Mirzaraximov Baxtiyor, Shokirov Boburjon</i> KIBERHUJUMLAR NATIJASIDA SHAXSIY VA DAVLAT SIRLARIGA XAVF SOLISH	363-367

<i>Baymurotov G'ayrat Panjiyevich</i> O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA QONUNCHILIK TASHABBUSI HUQUQINI AMALGA OSHIRISHNING HUQUQIY ASOSLARI	368-376
<i>Esanova Shaxnoza</i> JINOYATGA TAYYORGARLIK KO'RISH VA SUIQASD QILGANLIK UCHUN JAVOBGARLIKKA OID RIVOJLANGAN DAVLATLAR TAJRIBASI	377-383
<i>Abduvaliyev Murodillo</i> O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA QONUN BO'YICHA MEROS HUQUQINI TARTIBGA SOLISHNING XUSUSIYATLARI	384-388
<i>Koryog'diyev Bobur Umidjon o'g'li</i> TASVIRGA BO'LGAN HUQUQ: ANGLIYA VA NYU-YORK QONUNCHILIGI QIYOSIY TAHLILI	389-395
<i>Ismaylov Raxat</i> HUQUQNI SHARHLASH JARAYONINING ILMIY-NAZARIY TAHLILI	396-402
<i>Nabiyev Muhridin</i> INSON HUQUQLARI BO'YICHA MILLIY INSTITUTLAR FAOLIYATINING HUQUQIY ASOSLARI	403-406
<i>Kabulov Xojabay, Dauletbaeva Aynur</i> SHAXS SHA'NI VA QADR-QIMMATINING HUQUQIY HIMOYASI VA UNI BUZGANLIK UCHUN HUQUQIY JAVOBGARLIK ASOSLARI	407-412
<i>Utebaev Salamat, Kalbaeva Eldora</i> VOYAGA YETMAGAN YOKI MEHNATGA LAYOQATSIZ SHAXSLAR MODDIY TA'MINOTINING HUQUQIY ASOSLARI VA UNI BUZGANLIK UCHUN JAVOBGARLIK	413-418
<i>Begatov Jasurbek Numonjanovich</i> MEHNATGA OID MUNOSABATLARDI KAMSITISH UCHUN HUQUQIY JAVOBGARLIK MASALALARI	419-432
<i>Komilov Avazbek Bokijonovich</i> QONUN BUZILISHI, UNING KELIB CHIQISH SABABLARI VA BUNGA IMKONIYAT YARATIB BERAYOTGAN SHART-SHAROITLARNI BARTARAF ETISH TO'G'RISIDAGI PROKUROR TAQDIMNOMASINING MAZMUNI VA UNGA QO'YILGAN TALABLAR	433-441
13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI	
<i>Gayupova Saodat Xamidovna</i> INDIVIDUAL YONDASHUV ASOSIDA ZAMONAVIY TALABA SHAXSINI SHAKLLANTIRISH MASALALARI	442-446
<i>Akimova Jumaxan, Isakova Malika</i> FIZIKA VA ASTRONOMIYANI O'QITISHDA STEAM TA'LIM TIZIMINING AHAMIYATI ...	447-452
<i>Абдуллаева Мавжуда Эргашевна</i> СОЦИАЛЬНО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ В ПРОФИЛАКТИКЕ РАСПРОСТРАНЕННЫХ ДЕТСКИХ ЗАБОЛЕВАНИЙ: МЕТОДИКА ПРИМЕНЕНИЯ ПРОГНОСТИЧЕСКИХ КАРТ	453-460
<i>Mirkasimova Zilola Alisherovna</i> MULTIMEDIA – MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARDA BILINGVAL KOMPETENSIYANI SHAKLLANTIRISHNING SAMARALI VOSITASI SIFATIDA	461-464

<i>Xidirova Durдона Muxtorovna</i> SINERGETIK TA'LIM VA O'QUVCHI-QIZLARNI IJTIMOIIY-MADANIY MUNOSABATLARGA TAYYORLASHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	465-469
<i>Yazdonov Ulug'bek, Rashidova Madina</i> YOSHLARDA KASBIY BILIM VA KO'NIKMANI SHAKLLANTIRISHGA QARATILGAN ZAMONAVIIY KONSEPSIYALARDA ILGARI SURILAYOTGAN TA'LIMOTLAR	470-479
<i>Elmuratova Zamira</i> INTERACTIVE METHOD IN TEACHING ENGLISH	480-484
<i>Karimova Nilufar Ummatqul qizi</i> SOFT SKILLS IN FOREIGN LANGUAGE CLASSES: BASES OF IMPROVEMENT OF STUDENTS' INTERPERSONAL AND COGNITIVE SKILLS	485-490
<i>Adilov Shodiyor</i> MUHANDISLIK GRAFIKASI VA DIZAYN FANLARINI INTEGRATSIYALASHDA "G'OYALARNING LOYIHALA" USULI	491-496
<i>Давыдова Руфина Артуровна</i> ПОНЯТИЕ «ДУХОВНЫЙ ГУМАНИЗМ» КАК ОСНОВОПОЛАГАЮЩЕЕ КАЧЕСТВО ГУМАННОГО ПЕДАГОГА	497-500
<i>Abdurazzaxov Abdurasul</i> SPORT-SOQ'LOMLASHTIRISH TURIZMI ASOSIDA TALABALARNING JISMONIY SIFATLARINI RIVOJLANTIRISH METODIKASI	501-506
<i>Ergashev Tolif</i> O'QUVCHILARNING KARTOGRAFIK BILIMLARINI RIVOJLANTIRISHDA MATEMATIKA VA GEOGRAFIYA FANLARI INTEGRATSIYASINI TA'MINLASH	507-515
<i>Gaziev Baxromjon</i> CHAVANDOZLARNING JISMONIY VA TEXNIK-TAKTIK HARAKATLARINI RIVOJLANTIRISH MASALALARI	516-523
<i>Madaminova Mavjuda Erkinovna</i> TALABALARNING TEXNIK IJODKORLIGINI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI	524-529
<i>Kamalova Dilnavoz, Sattorova Aziza</i> FIZIKAVIIY MAYATNIK ORQALI OG'IRLIK KUCHI TEZLANISHINI ANIQLASHDA TALABALARNING KASBIY KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISH METODIKASI	530-535
<i>Sobirova Saida Otabekovna</i> KASBGA YO'NALTIRISHNING ZAMONAVIIY MODELLARI	536-542
<i>Haqberdiyev Baxtiyor, Sotiboldiyev Amiriddin, Abdumutalibov Oyatillo</i> MUHANDISLIK GRAFIKASI VA TASVIRIIY SAN'AT, ARXITEKTURA VA DIZAYN (TEXNIK VA SAN'AT) FANLARINI O'ZARO INTEGRATSIYALASH	543-546

Received: 16 May 2025
Accepted: 1 June 2025
Published: 15 June 2025

Article / Original Paper

TRANSFORMATION OF INDUSTRY IN KOKAND DURING 1946–1990

Abdurakhmonov Adkhamjon Sokhodilla ogly,
PhD Candidate, Namangan State University

Abstract. This article examines the phased development of industry in the city of Kokand between 1946 and 1990. During this period, the local economy witnessed significant growth in light industry, chemical manufacturing, and mechanical engineering. The launch of new industrial facilities, technical modernization, and enhanced human resources contributed to Kokand's emergence as a major industrial hub in both Uzbekistan and the broader Central Asian region. The study explores the technological and social transformations, job creation, increased production volumes, as well as the city's export potential and its role in international markets.

Keywords: Kokand, industrial development, light industry, chemical industry, mechanical engineering, production facilities, technical modernization, export, economic transformation.

1946–1990-YILLARDA QO‘QON SANOATINING TRANSFORMATSIYASI

Abduraxmonov Adxamjon Soxodilla o‘g‘li,
Namangan Davlat Universiteti tayanch doktoranti

Annotatsiya. Maqolada 1946–1990 yillar davomida Qo‘qon shahrida sanoatning bosqichma-bosqich rivojlanishi tahlil qilinadi. Bu davrda shahar iqtisodiyotining yengil sanoat, kimyo sanoati hamda mashinasozlik tarmoqlarida jadal o‘ishi kuzatildi. Yangi ishlab chiqarish quvvatlarining ishga tushirilishi, texnikaviy modernizatsiya va kadrlar salohiyatining oshirilishi Qo‘qonni nafaqat O‘zbekiston, balki butun Markaziy Osiyo mintaqasida muhim sanoat markaziga aylantirdi. Tadqiqotda texnik va ijtimoiy o‘zgarishlar, yangi ish o‘rinlarining yaratilishi, ishlab chiqarish hajmining ortishi, shuningdek, shahar sanoat mahsulotlarining eksport salohiyati va xalqaro bozorlardagi o‘rni yoritiladi.

Kalit so‘zlar: Qo‘qon, sanoat taraqqiyoti, yengil sanoat, kimyo sanoati, mashinasozlik, ishlab chiqarish quvvatlari, texnik yangilanish, eksport, iqtisodiy o‘zgarishlar.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V5I6Y2025N11>

Qo‘qon shahri tarixan O‘zbekistonning yirik sanoat markazlaridan biri hisoblanadi. 1946–1990-yillar oralig‘ida shaharda sanoat salohiyati jadal sur‘atlar bilan rivojlanib, bu jarayon nafaqat iqtisodiy taraqqiyotga, balki hududiy infratuzilmaning yangilanishiga ham ijobiy ta‘sir ko‘rsatdi. Ushbu davrda Qo‘qonda bir qator yirik sanoat korxonalari tashkil etildi va ular shahar iqtisodiy hayotining ajralmas tarkibiy qismiga aylandi.

Qo‘qon sanoati asosan yengil sanoat, kimyo sanoati va mashinasozlik tarmoqlarini qamrab oldi. Ayniqsa, 1959–1965-yillar davomida ishlab chiqarish hajmining sezilarli darajada oshgani, yangi korxonalarning ishga tushirilgani va mavjud ishlab chiqarish quvvatlarining modernizatsiya qilingani kuzatildi. Bu esa sanoat mahsulotlarining ichki bozor bilan birga tashqi bozorlarda ham raqobatbardosh bo‘lishiga xizmat qildi. Qo‘qon sanoat korxonalari shu davrda butun Markaziy Osiyo bo‘yicha yetakchi sanoat markazlari qatoridan joy oldi.

Davrning muhim xususiyatlaridan biri — ishlab chiqarishda texnik yangilanish va zamonaviy texnologiyalarni joriy etish jarayonining jadallashganidir. Ishchilar malakasini

oshirish, yangi texnik bilimlarni egallash maqsadida maxsus o'quv kurslari, kasb-hunar maktablari va texnikumlar faoliyati kengaytirildi. Bu esa mahalliy ehtiyojlarni ta'minlash bilan birga eksport salohiyatining ortishiga ham sabab bo'ldi.

Farg'ona vodiysi tarixiy jihatdan paxtachilik va to'qimachilik markazi sifatida shakllangani bois, Qo'qon shahrida bu tarmoqlarga alohida e'tibor qaratilgan. Shahardagi sanoat tizimi davlat korxonalari va hunarmandchilik asosida tashkil etilgan artellar faoliyatidan iborat edi. Davlat sanoat korxonalari tarkibiga g'isht zavodlari, poyabzal fabrikasi, elektromexanika zavodi, yigiruv-to'quv fabrikasi, sut sanoati va charm ishlab chiqarish korxonalari kirgan. Artellar esa, asosan, kichik ishlab chiqarish subyektlari bo'lib, ular orasida "Qizil trikotaj", V.P. Chkalov nomidagi artel, "Arbakesh" va "Qizil yulduz" artellari alohida o'rin tutgan.

Sanoatni qayta qurish jarayoni o'zining murakkabligi bilan ajralib turgan. Xususan, malakali ishchi kuchining yetishmasligi, texnologik uskunalarni yangilash va ishlab chiqarish quvvatlarini kengaytirish kabi muammolar sanoat taraqqiyotiga jiddiy to'siqlar tug'dirgan. Shunga qaramay, hukumat tomonidan qabul qilingan rivojlanish dasturlari bosqichma-bosqich amalga oshirila boshlandi.

1946-yilda Qo'qon superfosfat zavodining birinchi navbati foydalanishga topshirildi. 1950-yilda esa gidroliz zavodi qurilishi boshlandi, uning asosiy xomashyosi sifatida Qo'qon 2-sonli paxta tozalash zavodida olinadigan paxta po'stlog'i xizmat qilgan [1, 193]. 1958-yilga kelib esa mahalliy xomashyo asosida silikat g'isht ishlab chiqaruvchi yirik korxona barpo etildi. Shu bilan birga, shaharda sut zavodi va muzlatkichli go'shtni qayta ishlash zavodlari faoliyatini yo'lga qo'yish rejalashtirilgan edi [2, 52–54].

1946–1990-yillar davomida Qo'qon shahrining sanoat sohasi izchil rivojlanib bordi. Yangi sanoat korxonalarining barpo etilishi bilan bir qatorda, mavjud ishlab chiqarish obyektlari ham rekonstruksiya qilinib, texnik jihatdan modernizatsiya qilindi. Shuningdek, zamonaviy texnologiyalar joriy etilib, ishlab chiqarish jarayonlari takomillashtirildi. Bu holat sanoat tarmoqlarining mahsuldorligini oshirib, Qo'qon shahrining iqtisodiy salohiyatini sezilarli darajada mustahkamladi.

1946-yilda Qo'qon superfosfat zavodining sulfat kislota sexi ishga tushirildi [3, 12]. 1948-yilda esa sut mahsulotlarini qayta ishlash zavodida O'zbekiston miqyosida ilk bor "tekis muzlatgich" uskunasi asosida faoliyat yurituvchi sut va qandolatchilik sexi tashkil etildi [4, 7]. Shu yili Qo'qon 2-sonli paxta tozalash zavodida 650 ot kuchiga ega dizel elektr stansiyasi qurildi. Ushbu quvvat yordamida xom ashyo uzoq muddat saqlanadigan omborlardan ishlab chiqarish sexlariga mexanizatsiyalashgan tarzda yetkazib berish imkoni yaratildi.

1958-yilda shahardagi kapital qo'yilmalar hajmi 1955-yilga nisbatan 53,9 million rublga, 1956-yilga nisbatan esa 2,9 million rublga ortgan. Bu moliyaviy ko'rsatkichlar yangi ishlab chiqarish quvvatlarini tashkil etish imkonini berdi. Jumladan, "Oxunboboyev" nomidagi tikuvchilik fabrikasida yangi quritish kamerasi ishga tushirildi, "Muqimiy" artelida esa mexanizatsiyalashgan to'quv sexi tashkil qilindi. O'sha yili shahar sanoat korxonalarida 350 dona yangi mexanizm va stanoklar o'rnatilib, foydalanishga topshirildi. Yangi uskunalar mahsulot turlarining kengayishiga, sifat va hajm jihatidan o'sishiga xizmat qildi.

Urushdan keyingi dastlabki yillarda to'qimachilik, paypoq ishlab chiqarish, qaymoq zavodlari energetik infratuzilmasini tiklash ustuvor vazifa bo'lib qolgan. Bu boradagi asosiy ishlarni mahalliy sanoat korxonalari, xususan Qo'qon mexanika zavodi hamda

“Farg‘onazokerit” trestni amalga oshirgan. Ular tomonidan 400 ot kuchiga ega dvigatel ta‘mirlanib, zavod hamda unga yondosh ishchilar turar joylarini elektr energiyasi bilan ta‘minlash bazasi shakllantirilgan [5, 16].

Qo‘qon sanoatining yuksalishida 1950-yilda foydalanishga topshirilgan, uzunligi 90 km bo‘lgan Farg‘ona–Qo‘qon yuqori kuchlanishli elektr uzatish liniyasi muhim ahamiyat kasb etdi. Bu elektr liniyasi orqali Quvasoy davlat elektr stansiyasidan 110 kilovolt kuchlanishdagi sanoat elektr toki Farg‘ona energetika tizimi orqali Qo‘qon shahriga yetkazildi [6, 18]. Natijada, nafaqat sanoat korxonalari, balki shahar aholisi ham elektr energiyasi bilan yanada barqaror ta‘minlana boshlandi.

Bundan tashqari, 1948-yilda Namangan–Qo‘qon temir yo‘l liniyasining qayta tiklanishi ham shahar sanoatining rivojida muhim omil bo‘ldi. Mazkur liniya foydalanishga topshirilishi bilan Farg‘ona vodiysidagi temir yo‘l halqasi to‘liq shakllandi, bu esa xom ashyo va tayyor mahsulotlarning tashilishini ancha osonlashtirdi.

Umuman olganda, 1946–1958-yillar oralig‘ida Qo‘qonda yengil va oziq-ovqat sanoatining izchil taraqqiyoti bilan bir qatorda og‘ir sanoat tarmoqlari ham barqaror o‘tdi. Natijada, umumiy sanoat ishlab chiqarish hajmi ortdi, yangi texnologiyalar asosida ishlab chiqarish samaradorligi yuksaldi va Qo‘qon shahri Markaziy Osiyodagi muhim sanoat markazlaridan biriga aylandi.

1955-yilda Qo‘qon shahrida mashinasozlik, aloqa va temir yo‘l transporti sohalarida faoliyat yurituvchi korxonalar uchun zarur bo‘lgan malakali kadrlarni tayyorlash maqsadida texnikum tashkil etildi. Mazkur ta‘lim muassasasida metall tokarlar, chizmachilar, sifat nazorati inspektorlari bilan bir qatorda prorablar, brigadirlar, muhandislar va sanoat korxonalari rahbarlari uchun malaka oshirish kurslari ham faoliyat ko‘rsatgan.

Farg‘ona viloyatida sanoat salohiyatining oshishi va ishchi kuchiga bo‘lgan ehtiyoj quyidagi statistik ko‘rsatkichlarda yaqqol namoyon bo‘ladi: agar 1950-yilda viloyatdagi sanoat tarmoqlarida 33,8 ming ishchi mehnat qilgan bo‘lsa, 1956-yilga kelib bu ko‘rsatkich 39,4 ming nafarga yetdi [7, 144].

1950-yillarning o‘rtalarida, umuman respublika bo‘ylab kuzatilganidek, Qo‘qon shahrida ham sanoat korxonalarida bevosita individual o‘qitish asosida mutaxassislar tayyorlash tizimi keng joriy etildi. Bu tizim korxona boshqaruvi zimmasiga yuklatilgan asosiy vazifalardan biriga aylandi va mehnat jamoalari o‘rtasida tuzilgan jamoaviy shartnomalarga kiritildi. Shu bilan birga, shaharda kasbiy malakani oshirishga xizmat qiluvchi mukammallik maktablari tashkil etildi. Masalan, “Bolshevik” zavodida tashkil etilgan bunday maktablardan biriga ilg‘or ishchilardan biri K. Jirnov rahbarlik qilgan. U yosh ishchilarga yuqori tezlikda metall kesish bo‘yicha nazariy va amaliy bilimlar bergan. Lokomotiv deposida faoliyat yuritgan yana bir maktabda esa mashinist, tokar va mexanik kasblariga yo‘naltirilgan 70 nafar tinglovchi tahsil olgan. Bu yerda ustozlar Asqarov, Fenogenov va boshqalar tomonidan og‘ir poyezdlarni boshqarish, yoqilg‘i sarfini tejash kabi mavzularda amaliy mashg‘ulotlar o‘tkazilgan [8, 3].

Shahar xalq xo‘jaligini rivojlantirishga qaratilgan besh yillik reja doirasida sanoat mahsulotlari hajmini 1,5 barobar oshirish vazifasi belgilangan edi. Bu maqsadga erishishda texnik taraqqiyot, mehnat unumdorligini oshirish hamda sotsialistik musobaqani keng tatbiq etish hal qiluvchi omillar sifatida e‘tirof etildi.

1958-yil ijtimoiy raqobat harakati tarixida yangi bosqich bo‘ldi. Aynan shu yili Qo‘qon paypoq-yigiruv fabrikasi ishchilari tomonidan mehnat brigadalarini tashkil etish tashabbusi

ilgari surildi. Ushbu korxonaning yigiruv sexida Leonov boshchiligidagi 15 kishilik brigada tashkil etildi. Har bir brigada a'zosi ishlab chiqarish topshirig'ini 12 foizga ortiq bajara olishga va'da bergan [9, 149].

1958-yil yakuniga kelib shahardagi asosiy sanoat korxonalarida jami 8 ta mehnat brigadasi faoliyat yuritgan. Ularga paypoq-yigiruv fabrikasi, Oxunboboyev nomidagi tikuvchilik fabrikasi, yog'-moy zavodi, ekskavator stansiyasi, elektromexanika zavodi kabi yirik korxonalar kirgan. Shu bilan birga, 63 ta yoshlar smenasi va 94 ta yoshlar brigadasi fidokorona mehnat faoliyati bilan ajralib turgan [10, 42].

1951–1955-yillar davomida Qo'qon shahrida 800 dan ortiq ratsionalizatorlik takliflari ishlab chiqarish jarayoniga joriy etilgan bo'lib, natijada 1 million 400 ming so'm miqdorida iqtisodiy samara keltirilgan [11, 8]. Shahar sanoatining ilg'or novatorlari orasida S. Shakirov, K. Ya. Sakur, T. G'ofurov va boshqalar alohida e'tirofga sazovor bo'lgan. 1955-yilning dastlabki 10 oyida ratsionalizatorlik takliflari yordamida 891 ming so'm tejalgan [12, 150]. Superfosfat zavodidan Kachelin va Maslov, paypoq-yigiruv fabrikasidan Chepelev va Dolnin, qaymoq fabrikasidan esa Xoroshev va Bichev yilning eng ilg'or novatorlari sifatida tan olinganlar.

1956-yilda Qo'qon shahri sanoati umumiy hisobda 2 million 25 ming so'm mablag'ni tejashga erishdi va rejadan tashqari 32,9 million so'mlik mahsulot ishlab chiqardi [13, 26]. Xususan, paypoq-yigiruv fabrikasida amalga oshirilgan 72 ta texnik va tashkiliy taklif natijasida 280 ming so'mlik iqtisodiy samara qo'lga kiritildi. Bu kabi takliflar mehnat jamoalarida keng muhokama qilinib, amaliyotga joriy etilgan va ishlab chiqarish samaradorligini oshirishga xizmat qilgan.

“Bolshevik” zavodida novatorlik faoliyati bilan ajralib turgan K. Jirnov va Yastrebov, shuningdek, lokomotiv deposida faoliyat ko'rsatgan Goltsov va boshqa ilg'or ishchilar sanoat sohasida ilg'or tashabbuslari bilan tanilgan edilar [14, 40]. 1945–1955-yillar oralig'ida Qo'qon shahrida sanoat mahsulotlari ishlab chiqarish hajmi qariyb sakkiz barobar oshdi [15, 36], sanoat ishlab chiqarish darajasi esa 1950-yil ko'rsatkichlariga nisbatan 50 foizga ko'tarildi [16, 37].

1956-yilga kelib, shaharda to'qqizta asosiy sanoat korxonasi faoliyat yuritgan bo'lib, ular qatoriga “Bolshevik” zavodi, sut va go'sht kombinati, pivo zavodi, shahar sanoat kombinati, hamda “Muqimiy”, “Yangi kuch”, “Partizan” va “Udarnik” artellari kirgan.

O'sha yili davlat rejasi doirasida 21 ta korxona belgilangan vazifalarni muddatidan oldin bajarishga erishib, jami 32,9 million so'mlik mablag' iqtisod qilindi [17, 22]. Sanoat hajmining ortishi asosan mavjud ishlab chiqarish maydonlarining kengaytirilishi hisobiga emas, balki mehnatni samarali tashkil qilish, zamonaviy texnika va texnologiyalarni joriy etish hamda yangi turdagi mahsulotlarni ishlab chiqarishga yo'naltirilgan strategik chora-tadbirlarga bog'liq edi.

1957–1958-yillar Qo'qon sanoati uchun samarali davr bo'lib, bu yillarda ishlab chiqarish rejasi ortig'i bilan bajarilib, 490 million so'mlik qo'shimcha mahsulot ishlab chiqarildi. 27 ta sanoat korxonasi mehnat unumdorligini 6,7 foizga oshirib, tannarxni pasaytirish evaziga 17,5 million rubl mablag'ni tejashga erishdi [18, 19].

1966–1970-yillar oralig'ida Qo'qonda yangi ishlab chiqarish obyektlari — ishlab chiqarish korxonalari kombinati, elektr tarmoqlari korxonasi va konserva zavodi faoliyat boshladi. 1970-yil 21-oktyabrda esa un kombinatida respublika miqyosida eng yirik elevatorlardan biri — 43 ming tonna sig'imga ega elevator majmuasi sinovdan muvaffaqiyatli o'tkazildi [20, 22].

Shaharning sanoat infratuzilmasida muhim o'rin egallagan yana bir yirik korxona — xrom teri zavodi 1974-yilda ishga tushirildi. U beshta asosiy sexdan iborat bo'lib, zamonaviy texnika bilan jihozlangan va yiliga 195 million kvadrat detsimetr xromlangan teri ishlab chiqarish quvvatiga ega edi [21, 35]. Zavod nafaqat Farg'ona va Qo'qondagi poyabzal fabrikalarining ehtiyojini to'liq ta'minladi, balki mahsulotlarini boshqa Markaziy Osiyo respublikalariga ham eksport qila boshladi.

1983-yil 1-yanvar holatiga ko'ra, Qo'qon shahrida 28 ta sanoat korxonasi faoliyat yuritgan bo'lib, ularda 22 360 nafar ishchi-xizmatchi band edi. Ulardan 18 084 nafari ishchi, 715 nafari esa muhandis-texnik va boshqa xizmat ko'rsatuvchi xodimlar edi [22, 172].

Texnik taraqqiyotni jadallashtirish, ishlab chiqarishni zamonaviylashtirish va modernizatsiya qilish borasida keng ko'lamli chora-tadbirlar amalga oshirildi. Xususan, 1959–1965-yillar davomida Qo'qon paypoq-ip gazlama fabrikasining ishlab chiqarish quvvati 1,5 barobarga oshirilgan bo'lib, yillik mahsulot hajmi 15 million juftga yetkazildi. Ayniqsa, bolalar uchun mo'ljallangan mahsulotlar ishlab chiqarish ikki barobarga ko'paytirilgan bo'lib, bu yirik ijtimoiy-iqtisodiy yutuq hisoblangan.

Oxunboboyev nomidagi tikuv fabrikasining tikish sexida dastgohlar zamonaviy texnika asosida qayta jihozlandi. Shuningdek, maxsus lenta mashinasining joriy etilishi erkaklar va bolalar ko'ylaklarini tayyorlashda yangi texnologiyalarni qo'llash imkonini yaratdi. Natijada, mahsulot sifati sezilarli darajada yaxshilandi [23, 21].

1965-yil Qo'qon shahrining sanoatini rivojlantirishda yangi bosqich hisoblanib, sanoat korxonalarini zamonaviy mashinalar, asbob-uskunalar va apparatlar bilan jihozlashga, takomillashtirilgan texnologik jarayonlarni joriy etishga va yangi turdagi mahsulotlarni ishlab chiqarishga alohida e'tibor qaratildi. "Bolshevik" mexanik zavodida gaz ballonlari ishlab chiqarishga mo'ljallangan kompleks mexanizatsiyalashgan sex ishga tushirildi. "Elektromash" zavodi yangi asbobsozlik va tajriba sexlarini ishga tushirdi. "Qo'qontekstilmash" zavodida zamonaviy gal'vanik sex faoliyati yo'lga qo'yildi. Oxunboboyev nomidagi tikuv fabrikasida esa mato kesimini hisoblashda elektron-hisoblash mashinasidan foydalanish amaliyotga joriy etildi [24, 116].

Ushbu yillarda "Qo'qontekstilmash", "Elektromash", un kombinati, "Bolshevik" zavodi, yog'-moy kombinati kabi yirik sanoat korxonalari to'liq rekonstruksiya qilindi. Umumiy hisobda 436 dona yangi texnologik uskuna o'rnatildi [24, 116].

Qo'qonlik quruvchilar 1966–1968-yillarda superfosfat zavodida markaziy laboratoriya va qozonxona barpo etdilar, lokomotiv deposini rekonstruksiya qilish bilan birga Qo'qon temir yo'l stansiyasining shimoliy parkini ishga tushirishni ta'minladilar [25, 33].

1971–1975-yillarda yangi texnikalarni joriy etish va sanoat korxonalarini rekonstruksiya qilish ishlari davom etdi. Ushbu davrda Qo'qon shahridagi un kombinatida yangi ishlab chiqarish quvvatlari yaratilib, kuniga 500 tonna donni qayta ishlaydigan tegirmon va kuniga 200 tonna aralash yem ishlab chiqaradigan sex ishga tushirildi. Poyabzal fabrikasining yillik ishlab chiqarish quvvati 320 ming juftga oshirildi, san'at buyumlari fabrikasida esa yillik 1 million so'mlik mahsulot ishlab chiqarish yo'lga qo'yildi [26, 27]. Ushbu yillarda jami 2500 dan ortiq yangi uskuna o'rnatilib, ular 2 million so'm iqtisodiy samarani ta'minladi [27, 91].

1970-yilda shahar partiya qo'mitasi huzurida ilmiy-texnik taraqqiyotga ko'maklashuvchi kengash tashkil etildi [28, 19]. Ushbu kengash ishlab chiqarish samaradorligini oshirish va mahsulot sifatini yaxshilashda muhim rol o'ynadi.

Ishlab chiqarishni yo'lga qo'yishda mehnatni ilmiy tashkil etish muhim o'rin egalladi. 1971–1973-yillarda Qo'qon sanoat korxonalarida mehnatni ilmiy tashkil etishga oid 800 dan ortiq tadbir amalga oshirilib, ularning iqtisodiy samarasi 1 million 200 ming so'mni tashkil etdi. Ayniqsa, superfosfat zavodi, yog'-moy kombinati, poyabzal fabrikasi, "Qo'qontekstilmash" va "Elektromash" korxonalari jamoalari sezilarli natijalarga erishdilar [29, 32].

1959–1966-yillarda Qo'qondagi ratsionalizatorlik harakatining o'ziga xos jihatlaridan biri shundaki, unda oddiy ishchilar faol ishtirok etdi. Faqatgina 1960–1961-yillarda shahardagi yangi ishchilar tomonidan ishlab chiqarishga kiritilgan 1300 ga yaqin ratsionalizatorlik taklifi deyarli 1 million so'm miqdorida iqtisodiy samaralar berdi [30, 31].

1960-yillarda ratsionalizatorlik va ixtirochilik harakati Qo'qonda keng ko'lamda rivojlandi. Bu davrda nafaqat takliflar soni, balki ishtirokchilar soni ham sezilarli darajada oshdi. Masalan, 1965-yilda shaharda ishlab chiqarishga 1072 ta ratsionalizatorlik taklifi joriy etilib, ular tomonidan taqdim etilgan iqtisodiy samaralar 500 ming so'mga yetdi [31, 175].

Qo'qondagi ilg'or ishchilar orasida katta hurmatga sazovor bo'lganlar qatorida Chorak-
ip gazlama kombinati ta'mirlovchilar brigadasi brigadiri A. Akbarov, superfosfat zavodi slesari I. Pyrov, yog'-moy kombinati katta ustasi V. Knyazev, "Bolshevik" zavodi slesarlar brigadasi boshlig'i G. Muxitdinov kabi mutaxassislar bor edi.

Misol uchun, 1967-yilda shahardagi ratsionalizatorlar tomonidan ishlab chiqarishga 400 ta taklif joriy etilib, ular yillik hisobda 350 ming so'mlik iqtisodiy foyda keltirdi [32, 175]. 1971–1973-yillarda esa ratsionalizatorlik takliflari soni 1900 dan oshib, ularning iqtisodiy samara ko'rsatkichi 2,7 million so'mga yetkazildi [33, 22]. Shahar ishchilar sinfi ko'pincha korxonalarning o'zida, shuningdek kasb-hunar ta'limi muassasalari va o'quv yurtlarida tayyorlandi. Ishchilar tayyorlash jarayonida umumiy o'rta ta'lim maktablarining keng rivojlanishi hamda 1961-yil 30-may va 1964-yil 10-avgustdagi hukumat qarorlarining ishlab chiqarishda to'g'ridan-to'g'ri o'qitish hamda kasb-hunar tayyorgarligini yaxshilashga qaratilgan tadbirlari muhim rol o'ynadi. Kasb-hunar ta'limi muassasalari minglab malakali ishchilar va o'rta maxsus ta'limga ega bo'lgan texnik kadrlarga tayyorlashda muhim hissa qo'shdi. Har yili minglab kasb-hunar maktablari bitiruvchilari ishchi sinfini to'ldirib bordi. Jumladan, Qo'qon o'quv-kurs kombinat 1956–1975-yillar oralig'ida 15 mingdan ortiq neft sohasidagi mutaxassislarni tayyorladi.

Shuningdek, Chulash-ip gazlama kombinat huzurida yengil sanoatga ixtisoslashgan Farg'ona kechki texnikumining filiali hamda 27–28-sonli kasb-hunar maktablari faoliyat yuritdi. Bu maktablar tajribali o'qituvchilar va ishlab chiqarish o'qituvchilari bilan to'liq ta'minlangan edi. Sanoat korxonalarining texnik jihozlanishi va ishlab chiqarish jarayonlarining takomillashuvi shahar sanoati tomonidan davlat rejalarining muvaffaqiyatli bajarilishini ta'minlovchi asosiy omillardan biri bo'ldi.

1959–1965-yillar davomida Qo'qon shahar korxonalari belgilangan rejalarni 1965-yil 7-noyabrga qadar muddatidan oldin bajardilar. Shu yil oxirigacha sanoat mahsulotlari mamlakatga rejadan tashqari 20 million so'mlik qo'shimcha hajmda yetkazib berildi [34, 37]. Ushbu davrda sanoat mahsulotlari ishlab chiqarish hajmi 70 foizga o'sdi. 1970-yilda umumiy ishlab chiqarish ko'rsatkichi 1965-yilga nisbatan 9,8 foizga oshdi [35, 29].

Qo'qon sanoat korxonalarining mahsulotlari xalqaro bozorlarda ham katta talabga ega bo'ldi. Masalan, ta'mirlash zavodida ishlab chiqarilgan ko'zlovoy kranlar Kuba, Vyetnam, Afg'oniston, Mongoliya kabi mamlakatlarga eksport qilindi. Qo'qon paxta zavodi №1 mahsulotlari Polshadagi Lodz to'qimachilik shahri bozorida yuqori baholandi va 1970-yilda 410 tonna paxta yuklandi [36, 30].

"Elektromash" zavodi mahsulotlari esa chet ellik mutaxassislar tomonidan yuqori baholangan bo'lib, 1970–1975-yillarda 26 ta xalqaro ko'rgazma va yarmarkalarda namoyish etildi. Zavod mahsulotlari Angliya, Fransiya, Finlyandiya, Norvegiya va Kuba kabi mamlakatlarda keng qabul qilindi. 1975-yilda Qo'qon sanoati mahsulotlari 29 ta davlatga eksport qilindi [37, 8].

Qo'qon shahridagi sanoat rivojlanishi 1946–1990-yillar oralig'ida sezilarli o'zgarishlar yuz berdi. Ushbu davrda oziq-ovqat, yengil sanoat, kimyo va mashinasozlik kabi sanoat tarmoqlarida katta yutuqlarga erishildi. Korxonalar zamonaviy texnika va texnologiyalar bilan jihozlandi, ishlab chiqarish quvvatlari kengaytirildi. Shuningdek, malakali ishchilar tayyorlash tizimi shakllantirildi va kasb-hunar maktablari hamda texnikumlar orqali mehnat resurslari to'ldirildi. Bu esa ishlab chiqarish samaradorligini sezilarli darajada oshirishga yordam berdi.

1960-yillarning oxirlaridan boshlab Qo'qon sanoati nafaqat respublika, balki xalqaro bozorlarda raqobatbardosh mahsulotlar ishlab chiqara boshladi. Shahar sanoatining xalqaro maydonda tan olinish, eksport hajmining oshishi va yangi eksport bozorlariga chiqishi Qo'qon iqtisodiyotining muhim omillaridan biriga aylandi. Xalqaro ko'rgazma va yarmarkalarda ishtirok etish, zamonaviylashtirish va mahsulot sifati oshirilishi Qo'qon sanoatining mustahkam o'sishiga xizmat qildi.

Bundan tashqari, mehnatni ilmiy tashkil etish, ratsionalizatorlik va ixtirochilik harakatlarining faollashuvi, yangi texnologiyalar joriy etilishi va ishlab chiqarish samaradorligini oshirishga qaratilgan chora-tadbirlar shahar sanoatining barqaror rivojlanishiga katta hissa qo'shdi.

Umuman olganda, 1946–1990-yillar davomida Qo'qon shahridagi sanoat nafaqat iqtisodiy o'sishda, balki texnik va mehnat samaradorligini oshirishda ham muhim yutuqlarga erishdi. Bu rivojlanish mamlakat ichida ham, xalqaro bozorlarda ham o'zining ahamiyatli o'rniga ega bo'ldi.

Qo'qon shahrining 1946–1990-yillardagi sanoat rivojlanishi nafaqat iqtisodiy o'sish, balki texnologik yangilanish va mehnat samaradorligini oshirish sohasida ham muhim bosqich bo'ldi. Zamonaviy uskunalar va ilg'or texnologiyalar joriy etilishi, mehnatni ilmiy tashkil etish, ratsionalizatorlik hamda ixtirochilik harakatlarining faollashuvi shahar sanoatini yuqori mahsuldorlikka yetakladi. Shu bilan birga, malakali ishchilar tayyorlash tizimining samarali rivojlanishi sanoat korxonalarining muvaffaqiyatli faoliyat yuritishida muhim omil bo'ldi. Qo'qon sanoati mahsulotlari nafaqat respublikada, balki xalqaro bozorlarda ham katta talabga ega bo'lib, shahar iqtisodiyoti va eksport salohiyatining oshishiga katta hissa qo'shdi. Ushbu jarayonlar Qo'qon shahrining sanoat salohiyatini mustahkamlash bilan birga, mamlakat sanoatining umumiy rivojlanishiga ham o'zining munosib hissasini qo'shdi.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. Qo'qon davlat arxivi, 580-fond, 1-yig'ma jild, 189-ish, 193-varoq.
2. Farg'ona viloyat davlat arxivi. 178-fond, 30-ro'yhat, 49-ish, 52-54-varaqlar.
3. Правда Востока, 1948 г., 3 января; Правда Востока, 1948 г., 12 октября.

4. Qo'qon davlat arxivi. 580-fond,1-ro'yhat, 133-ish, 7-varaq.
5. Правда Востока, 1946 г., 11 сентября; Правда Востока, 1948 г., 16 октября.
6. Правда Востока, 1956 г., 18 ноября.
7. Народное хозяйство Узбекской ССР. Статический сборник. – Ташкент, 1957, - С. 144.
8. Правда Востока, 1955 г, 3 ноября.
9. История Коканда. – Ташкент, Фан, 1984. – С, 149.
10. FVDA, 178-fond, 30-ro'yhat, 50-ish, 42-varaq.
11. Правда Востока, 1956 г, 8 января.
12. История Коканда. – Ташкент, Фан, 1984. – С, 150.
13. FVDA, 178-fond, 30-ro'yhat, 22-ish, 26-varaq.
14. FVDA, 178-fond, 30-ro'yhat, 49-ish, 40-varaq.
15. FVDA, 178-fond, 26-ro'yhat, 1533-ish, 36-varaq.
16. FVDA. 178-fond, 26-ro'yhat, 1533-ish, 37-varaq.
17. FVDA, 178-fond, 30-ro'yhat, 21-ish, 22-varaq.
18. FVDA, 178-fond, 30-ro'yhat, 49-ish, 35-varaq.
19. FVDA, 178-fond, 30-ro'yhat, 46-ish, 34-varaq.
20. Знамя труда, 1970 год, 22 октября.
21. FVDA,178-fond, 44-ro'yhat, 1-ish, 35-varaq.
22. История Коканда (С момента присоединения Средней Азии к Росиии до настоящего времени). – Ташкент: Фан, 1984. – С. 172.
23. FVDA, 178-fond, 37-ro'yhat, 1-ish, 21-varaq.
24. FVDA, 178-fond, 45-ro'yhat, 2-ish, 116-varaq.
25. FVDA, 178-fond, 37-ro'yhat, 1-ish, 33-varaq.
26. Знамя труда. 1970 год, 27 октября.
27. FVDA, 178-fond, 45-ro'yhat, 1-ish, 91-varaq.
28. Знамя труда. 1970 год, 19 декабря.
29. FVDA, 178-fond, 39-ro'yhat, 1-ish, 32-varaq.
30. FVDA, 178-fond, 39-ro'yhat, 1-ish, 31-varaq.
31. История Коканда (С момента присоединения Средней Азии к Росиии до настоящего времени). – Ташкент: Фан, 1984. – С. 175.
32. История Коканда (С момента присоединения Средней Азии к Росиии до настоящего времени). – Ташкент: Фан, 1984. – С. 175.
33. FVDA, 178-fond, 44-ro'yhat, 1-ish, 22-varaq.
34. FVDA, 178-fond, 37-ro'yhat, 1-ish, 37-varaq.
35. FVDA, 178-fond, 41-ro'yhat, 1-ish, 29-varaq.
36. Знамя труда. 1970 год, 30 июля.
37. Знамя труда. 1967 год, 8 сентября.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 6 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).